

Aantekening

V. Herman en J. Lodge

Massamedia en Europees parlement

Europa als publiek probleem

Het Europese parlement is een van de meest omstreden politieke instellingen in het hedendaagse Europa. Bijna alle controverse erover kan herleid worden tot de in 1976 genomen beslissing in mei/juni 1978 directe verkiezingen voor het parlement te houden.

Vaak wordt gezegd dat het parlement slechts alleen in naam een 'Parlement' is en dat het weinig invloed gehad heeft op zowel de politieke procedures van de landen, die lid zijn van de Gemeenschap, als op de Gemeenschap zelf. De afwezigheid van bevoegdheden die traditioneel verbonden zijn aan parlementaire instellingen geeft aanzienlijke steun aan de kritiek dat het Europese parlement waarschijnlijk niet meer is dan een parlementaire vergadering en dat ook niets anders is dan een tot institutie geworden pressiegroep binnen de Gemeenschap. Het is inderdaad moeilijk tot een andere conclusie te komen als men de wetgevende, budgettaire en controlerende bevoegdheden van het Europese parlement vergelijkt met die van de nationale regeringen van de landen van de Gemeenschap.

Een andere lijn van kritiek, vaak gericht op het parlement, is dat het weinig of geen democratische legitimiteit heeft en dat, als gevolg daarvan, het weinig of geen invloed heeft op de burgers van de Europese Gemeenschap.

Deze kritiek op zijn waarde te schatten is niet gemakkelijk. Het is moeilijk de democratie of legitimiteit van het parlement, of de invloed die het misschien heeft of heeft gehad, te scheiden van die van de Gemeenschap als geheel. In *The European Parliament and the European Community* hebben wij gesteld dat de hoofdproblemen betreffende het parlement zijn, dat zijn plaats en betekenis onvoldoende begrepen worden en dat het er niet in geslaagd is te fungeren als forum van de Gemeenschap.

Het parlement is niet het 'Grand Forum' van de Gemeenschap, waar de wetgevende en financiële gedragingen van de Commissie en de Ministerraad gelegitimeerd en gecontroleerd worden door vertegenwoordigers van het publiek en waarop het publiek zijn aandacht vestigt. Het parlement is een instel-

ling, die voor de meeste inwoners in Europa verstaat van hun dagelijkse leven.

In de loop der jaren zijn er vele uiteenlopende suggesties gedaan voor het versterken van de plaats en betekenis van het Europese parlement. Verschillende ervan (zoals de verkiezing door het parlement van de voorzitter van de Commissie, het versterken van de wetgevende bevoegdheden van het parlement, het geven van controle over verplichte budgettaire zaken, enzovoort) vergen wijzigingen van de Gemeenschapsverdragen. Zulke wijzigingen zijn echter in de nabije toekomst niet te verwachten en dus zijn de desbetreffende suggesties politiek gezien niet reëel. Andere suggesties hebben betrekking op het parlement, zoals bijvoorbeeld op de vestiging ervan te Brussel en op het afschaffen van het tweezijdig mandaat. Het is twijfelachtig of deze suggesties van het parlement een instelling kunnen maken, die spoedig dichterbij de Europese burger komt te staan.

Men mag meer positief effect verwachten van de suggesties, die betrekking hebben op de communicatieve, educatieve en informatieve functies van het parlement, zoals die meer dan honderd jaar door Walter Bagehot beschreven zijn in zijn *The English*

V. Herman (1946) was tot voor kort verbonden aan het Department of Government, University of Essex, Engeland. Sinds november 1977 is hij wetenschappelijk hoofdmedewerker politieke- en bestuurswetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Publiceerde onder meer in de *American Political Science Review* en de *European Journal of Political Research*. Recentere boeken (samen met J. Alt) *Cabinet Studies* (London 1975) en *Parliaments of the World* (London 1976).

Adres: Marathon 22, Krimpen a/d IJssel.

J. Lodge (1948) is verbonden aan het Department of Government, University of Hull, Engeland. Publiceerde onder meer in de *Journal of Common Market Studies*, *Political Studies* en *Parliamentary Affairs* en schreef samen met Herman *The European Parliament and the European Community* (te verschijnen in 1978).

Adres: University of Auckland, Nieuw-Zeeland

Constitution. Het belang van de communicatieve, educatieve en informatieve functies werd recentelijk onderschreven door de voorzitter van de Commissie, Roy Jenkins. In zijn rede aan het Europese parlement op 11 januari 1977 stelde hij: 'we must draft the idea of Europe onto the lives of its people'.

Massamedia

Het is de vraag hoe dit gedaan kan worden en hoe, meer in het bijzonder, het parlement van meer betekenis kan worden voor de inwoners van de Gemeenschap. Hoe kan de fysieke en psychologische afstand tot het parlement en tot de Gemeenschap als geheel, voor de inwoners van Europa vermindert worden? Een volledig antwoord hierop kan niet gegeven worden. Hier zullen wij suggereren dat het parlement, als het inderdaad meer 'gezicht' wil krijgen en als het wil dienen als Forum voor de Gemeenschap voor een groot gedeelte afhankelijk is van de massa media. De rol, die de media spelen, en de afhankelijkheid van het parlement ervan worden vaak over het hoofd gezien.

Hieronder zullen wij nagaan welke aandacht radio en televisie in 1975 en 1976 aan het Europese parlement besteed hebben. De cijfers moeten om twee redenen met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Ten eerste omvatten de cijfers voor de *televisie-opnamen* van het parlement slechts die reportages van het parlement, die gemaakt zijn gedurende de zittingen in Luxemburg en Strassburg. Zij omvatten niet de reportages van persbureaus of de studiodiscussies, gemaakt door televisiestudios in eigen land. Ten tweede omvatten de cijfers voor de *radioverslagen* van het parlement alleen de studio-circuits die gemaakt zijn gedurende zittingen in Luxemburg en Strassburg. Buiten beschouwing zijn bijvoorbeeld gebleven de telefooncircuits voor de dagelijkse verslagen.

De audiovisuele afdeling van het Europese parlement (waaraan wij onderstaande gegevens ontleen) heeft niet de mogelijkheid om alle plaatselijke, regionale of zelfs nationale radio- en televisieuitzendingen te volgen. Als gevolg hiervan zijn in onze gegevens niet alle uitzendingen van de media in de betreffende landen over het parlement en zijn leden begrepen. De gegevens omvatten echter wel alle radio- en televisieuitzendingen, die gemaakt werden gedurende de zittingen van het parlement in Luxemburg en Strassburg.

De analyse begint met een onderzoek van de televisieverslagen van het parlement gedurende 1975 en 1976. Deze jaren zijn gekozen omdat de data vrijelijk beschikbaar waren en omdat zij betrekking hebben op een recente en belangrijke periode in de ontwikkeling van het Europese parlement. Daarna zullen we de aandacht vestigen op de radioverslagen over het parlement gedurende dezelfde twee jaar. Tot slot zullen we de mogelijkheden voor het parlement nagaan om via de media zijn communicatieve, educatieve en informatieve functies te versterken.

Televisieverslagen over het parlement

Uit tabel 1 blijkt dat er in 1976 minder televisieopnamen van de zittingen waren dan in 1975. In 1976 werden er 33 films gemaakt, vergeleken met 48 in 1975; een afname van 32 procent. Terwijl in 1975 het gemiddelde aantal films per zitting 4 was, daalde dit tot een gemiddelde van 2.75 per zitting in 1976. Ook de lengte van de films nam af: van 480 minuten (40 per zitting) in 1975 tot 408 minuten (34 per zitting) in 1976, een reductie van 15 procent.

Men kan verscheidene oorzaken noemen voor de reductie tussen 1975 en 1976. Sommige houden verband met het werk van het parlement zelf, andere met politieke gebeurtenissen die plaats vonden in het ruimere verband van de Gemeenschap, en weer andere met de grillen van de televisieverenigingen in de landen van de Gemeenschap. In 1975 stimuleerde het juni-referendum in Groot Brittannië en de uiteindelijke intrede van de Labour-delegatie in het parlement extra interesse van de media. In 1976 echter werd het belangrijkste nieuws over het parlement daarbuiten gemaakt. Het betrof toen de langzame, maar zekere ontwikkeling binnen de Raad naar een beslissing om Europese verkiezingen te houden.

Ook per land variëren de gegevens sterk. De vermindering van meer dan 30 minuten in de Deense uitzendingen over het parlement is hoofdzakelijk te verklaren uit het feit dat de belangrijkste Deense verslaggever in het midden van de zomer van 1976 teruggeroepen werd naar Kopenhagen en dat de benoeming van een vervanger werd uitgesteld tot het eind van dat jaar. Hier komt nog bij dat veel van de Deense verslagen over het parlement in 1975 min of meer indirect verklaard kunnen worden uit het referendum in Groot Brittannië. Zodra de Britse regering haar lidmaatschap van de Gemeenschap aan-

vaard had, werd de kans dat Denemarken eruit zou treden aanzienlijk geringer en verminderde diensten-gevolg ook de belangstelling van de media.

Tabel 1: Televisiefilms

	aantal		lengte (minuten)	
	1975	1976	1975	1976
België	2	2	28 (5.8 %)	48 (11.8 %)
Denemarken	6	4	49 (10.2)	18 (4.4)
Frankrijk	6	6	22 (4.6)	53 (13.0)
Duitsland	7	4	33 (6.9)	14 (3.4)
Ierland	1	0	2 (0.4)	0 (0)
Italië	6	3	68 (14.2)	42 (10.3)
Luxemburg	2	3	5 (1.0)	8 (2.0)
Nederland	4	2	65 (13.5)	47 (11.5)
Groot Brittanië	14	9	208 (43.3)	178 (43.6)
totaal	48	33	480 (99.9)	408 (100.0)
gemiddelde				
zitting	4	2.75	40	34

De federale verkiezingen in Duitsland in oktober 1976 gaan samen met een vermindering van de uitzendingen van de ARD en ZDF over het parlement gedurende meerdere zittingen. Franse en Luxemburgse belangstelling voor de zittingen varieerde al naar gelang de zittingen in Luxemburg of Strassburg gehouden werden. Alle 8 minuten film, die in 1976 op de Luxemburgse televisie werden gebracht, waren gemaakt gedurende zittingen die in Luxemburg gehouden werden, terwijl alle 53 minuten Franse televisie gemaakt werden toen het parlement zitting hield in Strassburg.

Tenslotte moet in dit verband opgemerkt worden dat, op één uitzondering na, geen enkele Ierse televisieploeg het parlement verfilmde, noch in 1975 noch in 1976. Die enige uitzondering was de 2 minuten durende film die gemaakt werd ter gelegenheid van het bezoek dat President O'Dalaigh bracht aan de Strassburgse zitting van het parlement in juni 1975.

Radioverslagen over het parlement

Omdat de gegevens van twee van de twaalf parlementaire zittingen in 1976 niet compleet zijn, is het moeilijk vergelijkingen te maken betreffende het totaal aantal radiocircuits dat gereserveerd werd gedurende 1975 en 1976. Zoals echter uit tabel 2 ge-

zien kan worden nam het *gemiddelde* aantal circuits per zitting toe van 16.5 in 1975 tot 20.4 in 1976. Dit is een heel andere tendens dan voor de televisieverslagen bleek te gelden.

Uit tabel 2 blijkt dat vooral de Duitse verslaggevers zeer actief waren. De eerder gebleken afname van de Duitse televisieverslagen over het parlement werd ruimschoots gecompenseerd door een opmerkelijke toename van de radioverslagen.

Tabel 2: Radiocircuits

	1975	1976
België	13 (6.6 %)	14 (6.9 %)
Denemarken	3 (1.5)	7 (3.4)
Frankrijk	9 (4.5)	11 (5.4)
Duitsland	101 (51.0)	122 (59.8)
Ierland	3 (1.5)	9 (4.4)
Italië	13 (6.6)	0 (0)
Luxemburg	0 (0)	0 (0)
Nederland	46 (23.2)	31 (15.2)
Groot Brittanië	10 (5.1)	10 (4.9)
totaal	198 (100.0)	204* (100.0)
gemiddelde/ zitting	16.5	20.4

* exclusief de zittingen van januari en april te Luxemburg.

Het aantal verslagen over het parlement in de Duitse taal gedurende 1976 is in feite groter dan staat aangegeven in tabel 2. Via de Belgische radio zond namelijk ook de Duitse regionale radiodienst uit. Het aantal radiocircuits dat in tabel 2 staat aangegeven voor Frankrijk en Luxemburg is feitelijk eveneens te laag. De nationale radiostudio's van die landen, die door de plaatselijke verslaggevers bij voorkeur gebruikt worden, liggen namelijk dicht bij Strassburg en Luxemburg. Hoewel de Nederlandse filmverslagen over het parlement in 1976 sporadisch waren, werden er regelmatig verslagen uitgezonden over de radio. In Italië was het aantal televisieverslagen over het parlement in 1975 en 1976 vrij hoog, maar het aantal radiocircuits daalde van 13 in 1975 tot nul in 1976. Ierland, dat bij de televisiefilms bijna geheel ontbrak, ontving wel radioverslagen. De analyse van twee bepaalde zittingen, die van

juli 1975 en juni 1976, geeft een indruk van het functioneren van de radioverslaggeving. De belangrijkste aandachtspunten in juli 1975 waren de aankomst van de delegatie van de Britse Labour Party en het Bertrand-verslag over de Europese eenheid. Op de eerste dag van de zitting werden vier radioverslagen uitgezonden (twee voor de Nederlandse, en een zowel voor de Duitse als de Belgische radio) over de aankomst van de Labour delegatie. Op de tweede dag werden er 15 uitzendingen gemaakt door de Duitse, Deense en Belgische radio: één voor Europese eenheid, vier over de Labour delegatie en vijf over de energie-problemen en over het werk van het parlement in het algemeen. De derde dag van de zitting werden er 18 programma's samengesteld (zeven over het werk van het parlement, de andere elf over Europese eenheid) voor de Belgische, Franse, Ierse, Duitse en Britse radio. Acht radioprogramma's werden samengesteld op de vierde dag van de zitting. Zes hiervan betroffen het werk van het parlement in het algemeen. Op de laatste dag van de zitting van juli 1975 werden zes programma's uitgezonden: vijf hiervan bestonden uit samenvattingen van het werk van het parlement gedurende die week.

Van de 51 programma's, die gedurende deze zitting uitgezonden werden, waren er 25 voor de Duitse radio, 11 voor de Nederlandse, 7 voor de Belgische, 4 voor de Britse, 2 voor de Ierse en 1 voor de Deense en de Franse radio. Op de Luxemburgse en Italiaanse radio werden geen programma's uitgezonden. De gemiddelde lengte van de programma's was 9½ minuten: 41 programma's waren korte bulletins met een lengte van 3 tot 12 minuten en 10 waren wat meer toelichtende documentaires die 15 minuten of langer duurden.

Eenzelfde patroon kan gezien worden wanneer men de zitting van juni 1976 onderzoekt, toen de motie van wantrouwen van het Engelse lid Kirk en een debat over directe verkiezingen de hoofdpunten op de agenda waren. Op de eerste dag van de zitting werden er 10 radioprogramma's gemaakt door Duitse (acht), Britse (één) en Ierse (één) verslaggevers. De helft hiervan had de motie als onderwerp. De Britse en Ierse programma's hadden vooral aandacht voor de directe verkiezingen. De tweede dag van de zitting werden zes radioprogramma's uitgezonden (vier voor de Duitse, één voor de Nederlandse en één voor de Franse radio). Vijf hiervan hadden als onderwerp de directe verkiezingen, de andere ging

over de motie. Op de derde dag van de zitting debatteerde het parlement over de textiel-industrie en dit was het onderwerp van drie radioprogramma's, twee voor de Nederlandse en één voor de Duitse radio. Op de laatste dag van de zitting werd slechts één programma gemaakt, namelijk voor de Ierse radio voor de directe verkiezingen. In totaal werden gedurende die week twintig programma's gemaakt en dertien hiervan waren voor de Duitse radio. De gemiddelde lengte van deze uitzendingen was acht minuten. Van vijf van deze verslagen was de zendtijd langer dan 15 minuten.

Conclusie

Uit de analyse van de radio- en televisieverslagen over het parlement in 1975 en 1976 blijkt dat de belangstelling van de media in de Gemeenschap zich richt op vooral twee zaken: actuele gebeurtenissen, die speciaal geschikt zijn voor het nieuws, en meer algemene ontwikkelingen, die geschikt zijn voor documentaire programma's. De uitzendingen van de media over het parlement variëren sterk naar gelang er opzienbarende gebeurtenissen plaatsvinden. Gezien de aandacht van de media hebben die kennelijk niet vaak plaats.

De geïsoleerde ligging van het parlement ten opzichte van de belangrijkste instellingen van de Gemeenschap in Brussel, maakt het moeilijk voor het parlement, om, wanneer het zitting houdt in Luxemburg of Strassburg, meer dan een handvol gespecialiseerde mediapersoonnel uit de Belgische hoofdstad weg te trekken. Bovendien maakt de zwakte van zijn wetgevende, budgettaire en controlerende bevoegdheden het parlement niet tot een instelling die van groot politiek gewicht is, noch tot een instelling die opmerkelijke invloed kan uitoefenen op het bestuur van de Gemeenschap. Een andere factor van de geringe belangstelling van de media voor het parlement kan zijn dat de individuele Europese parlementsleden weinig bekend zijn en er niet in geslaagd zijn zich Europees (in tegenstelling tot nationaal) op te stellen en zulk een houding over te brengen op de inwoners van Europa.

Na de te verwachten Europese verkiezingen zal in deze toestand wellicht verandering komen. In dit stadium kan men slechts speculeren over de nieuwe parlementsleden, maar het is waarschijnlijk dat zij jonger, dynamischer en meer toegewijd aan de Europese zaken zullen zijn dan de huidige parlements-

leden. Zij zullen vermoedelijk meer dan hun voorgangers trachten de wetgevende en budgettaire bevoegdheden te versterken, meer gebruik te maken van de controlerende bevoegdheden van het parlement en hun eigen ideeën in een ruimere kring door te laten dringen. Dit laatste zal voor die leden, die in 1983 herkozen willen worden, van groot belang zijn. Na de Europese verkiezingen kan de politieke betekenis van het parlement toenemen. Dit zal niet bereikt kunnen worden door het parlement of de leden alleen. De daadwerkelijke hulp van de media is daarbij nodig.

Daarvoor is een vereiste dat de media meer belangstelling voor het parlement krijgen en daar meer verslagen over maken. Dit kan alleen gebeuren als de gebeurtenissen die in en om het parlement heen plaatsvinden wat meer interessant, opwindend of zelfs dramatisch zijn en als deze gebeurtenissen nieuwswaardig zijn. De meest doeltreffende manier om het werk van het parlement onder de aandacht van de Europese burgers te brengen is de zittingen regelmatig rechtstreeks uit te zenden. De zes officiële talen van de Gemeenschap zullen voor zulke uitzendingen wel moeilijkheden opleveren maar, omdat gelijktijdige vertalingen reeds lang gebruikelijk zijn binnen de instellingen van de Gemeenschap, moet de veeltalige aard van het parlement niet gezien worden als een onoverkomelijk probleem. Tegen het midden van 1978 zal het Europese parlement bovendien zijn eigen uitzendinginstallatie plus alle technische faciliteiten hebben, waardoor het werk van de media in grote mate vergemakkelijkt wordt. Hoogstwaarschijnlijk is ook dat de belangrijkste media zich zullen vestigen in Luxemburg (of waar het parlement ook zijn zetel zal hebben) en dat zij vaste parlementsverslaggevers zullen benoemen. Als het parlement zijn informatieve, educatieve en communicatieve functies wil versterken, zijn zulke ontwikkelingen van het wezenlijk belang.

Imre Lakatos Wetenschapsfilosofie en wetenschapsgeschiedenis

de controverse tussen Popper en Kuhn
146 blz f 18,25

Recent onderzoek naar het verloop van de wetenschapsgeschiedenis heeft geleid tot een sterke relativering van de begrippen wetenschap en rationeel. Dat geldt vooral voor de onderzoeken van Thomas Kuhn. In dit boek ontwerpt de filosoof Imre Lakatos een methodologie die het werkelijk verloop van de wetenschapsgeschiedenis kan verklaren en die tegelijkertijd vermijdt om alleen maar een rechtvaardiging van het verleden te geven. Van eerdere wetenschapstheoretische opvattingen onderscheidt die van Lakatos zich vooral doordat hij het criterium voor wetenschappelijkheid niet zoekt in de afzonderlijke wetenschappelijke theorie, maar in de manier waarop theorieën elkaar opvolgen. Imre Lakatos († 1974), van origine Hongaar, doceerde logica aan de Universiteit van Londen

Inhoud

- 1 Wetenschap: rede of religie
- 2 Feilbaarheid tegenover falsificatie (het dogmatische (of naturalistische) falsificatisme; de empirische basis — het methodologische falsificatisme; de 'empirische basis' — het genuanceerde en het naïeve falsificatisme; probleemverschuivingen die tot vooruitgang en die tot achteruitgang leiden)
- 3 Een methodologie van wetenschappelijke researchprogramma's (negatief-heuristisch — positief-heuristisch — twee voorbeelden: Prout en Bohr — een nieuwe kijk op doorslaggevende experimenten: het einde van de instant-rationaliteit)
- 4 Het research-programma van Popper en dat van Kuhn
- 5 Appendix: Popper, de falsificatie-theorie en de 'stelling van Duhem en Quine'

Boom in de boekhandel